

Dinsdag, 5 april 2022

P9_TA(2022)0110

Maatregelen tegen waterverontreiniging door nitraten, met inbegrip van verbeteringen in de verschillende nitraatmeetsystemen in de lidstaten

Resolutie van het Europees Parlement van 5 april 2022 over maatregelen tegen waterverontreiniging door nitraten, onder meer ter verbetering van de verschillende systemen voor het meten van nitraat in de lidstaten (2021/3003(RSP))

(2022/C 434/03)

Het Europees Parlement,

- gezien de verzoekschriften nrs. 0751/16, 1025/16, 0793/17, 0819/17, 0482/20, 0490/20, 0491/20, 0499/20, 0535/20, 0095/21 en 0862/21,
- gezien artikel 3, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, de artikelen 4 en 191 en artikel 192, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en de artikelen 35 en 37 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,
- gezien Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen ⁽¹⁾ (“de nitratenrichtlijn”),
- gezien Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid ⁽²⁾ (“de kaderrichtlijn water”),
- gezien Richtlijn 2006/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 februari 2006 betreffende het beheer van de zwemwaterkwaliteit en tot intrekking van Richtlijn 76/160/EEG ⁽³⁾ (“de zwemwaterrichtlijn”),
- gezien Richtlijn 2006/118/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand ⁽⁴⁾ (“de grondwaterrichtlijn”),
- gezien Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu ⁽⁵⁾ (“de kaderrichtlijn mariene strategie”),
- gezien Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water ⁽⁶⁾ (“de drinkwaterrichtlijn”),
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 mei 2020 getiteld “EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 — De natuur terug in ons leven brengen” (COM(2020)0380),
- gezien de mededeling van de Commissie van 17 november 2021 getiteld “EU-bodemstrategie voor 2030 — Profiteren van de voordelen van een gezonde bodem voor mens, voedsel, natuur en klimaat” (COM(2021)0699),
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 mei 2020 getiteld “Een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem” (COM(2020)0381),
- gezien de mededeling van de Commissie van 12 mei 2021 getiteld “Route naar een gezonde planeet voor iedereen — EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul” (COM(2021)0400),

⁽¹⁾ PB L 375 van 31.12.1991, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1.

⁽³⁾ PB L 64 van 4.3.2006, blz. 37.

⁽⁴⁾ PB L 372 van 27.12.2006, blz. 19.

⁽⁵⁾ PB L 164 van 25.6.2008, blz. 19.

⁽⁶⁾ PB L 435 van 23.12.2020, blz. 1.

Dinsdag, 5 april 2022

- gezien het verslag van de Commissie van 11 oktober 2021 over de uitvoering van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, op basis van verslagen van de lidstaten over de periode 2016-2019 (COM(2021)1000),
  - gezien zijn resolutie van 17 december 2020 over de uitvoering van de EU-waterwetgeving (⁽⁷⁾),
  - gezien artikel 227, lid 2, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat de Commissie verzoekschriften diverse verzoekschriften heeft ontvangen waarin bezorgdheid wordt geuit over waterverontreiniging door nitraten en waarin inbreuken op de ter zake geldende milieuwetgeving onder de aandacht worden gebracht; overwegende dat de Commissie verzoekschriften ook verzoekschriften heeft ontvangen die betrekking hebben op de uiteenlopende wijze waarop nitraatgehaltes in de lidstaten worden gemeten en de moeilijkheid om de nitraatgehaltes in Europese wateren op de juiste wijze te meten en om een goed overzicht te krijgen van de toestand van waterlichamen in de EU;
- B. overwegende dat de toestand van het water op veel plaatsen in de EU is verslechterd vanwege overexploitatie en verontreiniging en/of nog niet voldoet aan de vereisten van artikel 4 van de kaderrichtlijn water;
- C. overwegende dat bepaalde regio's in de EU meer dan andere regio's kampen met deze vorm van verontreiniging vanwege hun geografische kenmerken en de gevolgen van de klimaatverandering;
- D. overwegende dat een hoog nitraatgehalte een van de belangrijkste vormen is van verontreiniging door schadelijke stoffen van wateren in de EU en dat deze vorm van verontreiniging ontstaat door accumulatie van stikstof en fosfor uit dierlijke mest en kunstmest;
- E. overwegende dat stikstof een essentiële voedingsstof is voor planten en gewassen; overwegende dat hoge stikstofconcentraties in water schadelijk zijn voor mens en natuur; overwegende dat nitraten zuurstofdepletie en eutrofiëring veroorzaken en dus een gevaar vormen voor zowel de volksgezondheid als ecosystemen; overwegende dat nitraten in water de kosten van drinkwaterzuivering doen stijgen, leiden tot extra kosten omdat er schoon water vervoerd moet worden naar gemeenschappen die kampen met dit probleem en aanzienlijke economische gevolgen hebben voor economische sectoren die afhankelijk zijn van het verontreinigde water;
- F. overwegende dat in de periode 2016-2019 in 14,1 % van het grondwater in de lidstaten de grenswaarde voor de nitraatconcentratie in drinkwater nog altijd werd overschreden; overwegende dat 81 % van de mariene wateren, 31 % van de kustwateren, 36 % van de rivieren en 32 % van de meren in de EU eutroof zijn; overwegende dat de totale oppervlakte van de als kwetsbaar voor nitraten aangemerkte zones (inclusief de oppervlakte van de lidstaten die hun gehele grondgebied als kwetsbare zone aanwijzen) tussen de periode 2012-2015 en de periode 2016-2019 met 14,4 % is gestegen; overwegende dat de Commissie heeft vastgesteld dat eutrofiëring een probleem is waarmee bij de aanwijzing van door nitraten verontreinigde gebieden onvoldoende rekening wordt gehouden;
- G. overwegende dat uit waterkwaliteitsgegevens blijkt dat 30 jaar na vaststelling van de nitratenrichtlijn de uitvoering en handhaving op dit gebied nog altijd onvoldoende zijn om de doelstellingen van deze richtlijn en de doelstellingen van de kaderrichtlijn water te verwezenlijken;
- H. overwegende dat veel lidstaten op hun hele grondgebied nog steeds een slechte waterkwaliteit registreren en er structureel niet in slagen nutriëntenverlies in de landbouw terug te dringen, en dat sommige andere landen specifieke knelpunten hebben waar de verontreiniging onvoldoende wordt aangepakt;
- I. overwegende dat er ondanks de genomen maatregelen sinds 2012 in de EU slechts weinig vooruitgang wordt geboekt; overwegende dat inbreuken door de lidstaten op de nitratenrichtlijn meestal verband houden met tekortkomingen betreffende de stabiliteit van het monitoringnetwerk, de aanwijzing van kwetsbare zones en de uitvoering van actieprogramma's;
- J. overwegende dat de systemen voor het meten van nitraten en de normen ter zake van lidstaat tot lidstaat verschillen; overwegende dat de uitkomsten van nitraatmetingen hierdoor niet gemakkelijk met elkaar kunnen worden vergeleken, waardoor er binnen de EU-landbouwsector mededingingsproblemen kunnen ontstaan, met verstoringen van de interne markt tot gevolg;
- K. overwegende dat het terugdringen van nutriëntenverliezen met 50 % tegen 2030 een van de doelstellingen van de Europese Green Deal is;
- L. overwegende dat de lidstaten op grond van de nitratenrichtlijn verplicht zijn om zones te bepalen en aan te wijzen die gevoelig zijn voor verontreiniging door nitraten, om een doeltreffende bestrijding van nitraatverontreiniging op hun grondgebied te waarborgen;

(⁷) PB C 445 van 29.10.2021, blz. 126.

Dinsdag, 5 april 2022

M. overwegende dat eutrofiëring leidt tot een zorgwekkend verlies aan biodiversiteit en soms zelfs tot milieurampen in ecologisch zeer waardevolle ecosystemen, waarbij herstel van de schade zeer moeilijk is;

N. overwegende dat de problemen met waterverontreiniging ten gevolge van het onjuiste gebruik van nitraten in de landbouwsector en in verband met stedelijke bronnen zoals afvalwaterzuiveringsinstallaties van een dermate grote omvang zijn dat zij een bedreiging vormen voor het voortbestaan van sommige Europese ecosystemen;

O. overwegende dat veel stedelijke afvalwaterzuiveringsinstallaties niet aan de huidige eisen voldoen;

1. herinnert eraan dat in de kaderrichtlijn water is bepaald dat alle Europese oppervlaktewateren uiterlijk in 2027 een goede toestand moeten bereiken; betreurt dat de helft van de waterlichamen in de EU nog geen goede toestand heeft bereikt en dat verontreiniging door nitraten nog steeds een van de grootste belastingen voor het aquatisch milieu vormt;

2. merkt op dat de nitratenrichtlijn nog steeds een belangrijk instrument is als het gaat om de bescherming van Europese waterlichamen; uit zijn bezorgdheid over het feit dat de nitratenrichtlijn niet naar behoren wordt uitgevoerd en onvoldoende wordt gehandhaafd en over het feit dat de lidstaten op grote schaal gebruikmaken van vrijstellingen; wijst erop dat er om die reden sinds de vaststelling van de richtlijn in 1991 slechts weinig vooruitgang is geboekt;

3. wijst erop dat er meer inspanningen moeten worden geleverd om eutrofiëring van zowel zoet als zout water, veroorzaakt door stikstof en fosfor afkomstig van welke bron dan ook, maar met name afkomstig van de landbouw en van stedelijke bronnen zoals afvalwaterzuiveringsinstallaties en onbehandeld of onjuist behandeld afvalwater, aan te pakken; verzoekt de Commissie in dit verband om in haar actieplan voor het geïntegreerde beheer van nutriënten, dat gepland staat voor 2022, ambitieuze maatregelen voor te stellen;

4. wijst erop dat een omvattend inzicht in de situatie in de verschillende lidstaten en op Europees niveau onontbeerlijk is; is van mening dat het gebruik van uiteenlopende meetsystemen in de lidstaten tot problemen kan leiden bij de aanpak van waterverontreiniging door nitraten op Europees niveau; dringt er bij de Commissie op aan om de vergelijkbaarheid van de resultaten van nitraatmetingen en beoordelingen van eutrofiëring in de lidstaten te waarborgen; is van mening dat de systemen voor nitraatmeting en beoordeling van eutrofiëring, en met name de plaatsbepaling van de bemonsteringspunten, binnen de EU geharmoniseerd moeten worden; spoort de Commissie aan om de lidstaten bij dit proces technische ondersteuning te bieden door haar richtsnoeren te verbeteren en een studie uit te voeren naar de wijze waarop de monitoringsystemen door de lidstaten worden toegepast; benadrukt dat er behoefte is aan een uniform systeem voor het nemen van monsters en het analyseren van die monsters om ervoor te zorgen dat de gemeten waarden vergelijkbaar zijn;

5. dringt er bij de Commissie en de lidstaten op aan volledige transparantie en publieke toegang te waarborgen met betrekking tot modellering en de onderliggende keuzes en aannames voor de raming van stikstofemissies;

6. wijst erop dat de maatregelen die nodig zijn om de bescherming van de waterkwaliteit te waarborgen en verontreiniging door nitraten tegen te gaan, uitgewerkt en vastgesteld moeten worden op basis van waterkwaliteitsgegevens en niet op basis van ramingen aan de hand van modellen, omdat die laatste slechts aanvullende informatie voor gerichte maatregelen kunnen bieden;

7. vindt het uiterst belangrijk dat er op korte termijn gezorgd wordt voor een aanzienlijke verbetering van de maatregelen die erop gericht zijn een goede waterkwaliteit te waarborgen, omdat uit de huidige trends valt af te leiden dat er drastische veranderingen nodig zijn om de doelstellingen van de kaderrichtlijn water inzake het bereiken van een goede ecologische en chemische toestand van water, te realiseren;

8. dringt er bij de Commissie op aan om bij alle gevallen van niet-naleving van de nitratenrichtlijn op passende wijze op te treden en daarbij ten volle rekening te houden met de steeds groter wordende verzameling van door burgers aangeleverde bewijzen en informatie, en te zorgen voor volledige transparantie met betrekking tot de maatregelen die zij neemt tegen lidstaten die de regels niet naleven, om de rechten van burgers te waarborgen en ervoor te zorgen dat zij de vruchten van EU-wetgeving kunnen plukken; dringt er in dit kader bij de Commissie op aan om veel meer gebruik te maken van haar handhavingsbevoegdheden en onder meer tijdig en op doeltreffende wijze gebruik te maken van inbreukprocedures, om te waarborgen dat de lidstaten naar behoren zones aanwijzen die kwetsbaar zijn voor nitraten en actieprogramma's inzake nitraten opstellen en alle maatregelen daarin uitvoeren;

9. betreurt dat in de periode 2016-2019 tien lidstaten het voorwerp waren van lopende inbreukprocedures wegens niet-naleving van de nitratenrichtlijn; dringt er bij de lidstaten op aan reeds bestaande waterverontreiniging zo snel mogelijk aan te pakken en elk risico op verdere verontreiniging te voorkomen door meer zones aan te wijzen als kwetsbare zones in de zin van de nitratenrichtlijn en door ambitieuzere actieprogramma's op te stellen, om de overeenkomstig de nitratenrichtlijn vastgestelde maatregelen ten volle uit te voeren en te handhaven; dringt er voorts bij de lidstaten op aan waterdoelstellingen in andere beleidsterreinen te integreren;

Dinsdag, 5 april 2022

10. wijst erop dat klimaatverandering en meer regenval kunnen leiden tot overstromingen en nutriëntenverlies; betreurt dat deze risico's in de huidige actieprogramma's wellicht niet voldoende aan de orde komen; dringt er bij de lidstaten op aan deze prognoses en risico's in aanmerking te nemen bij de herziening van hun actieprogramma's en daarbij toepassing te geven aan het voorzorgsbeginsel;
11. wijst erop dat de toepassing van innovaties gestimuleerd moet worden om de efficiëntie van de landbouw te vergroten en goede praktijken binnen de landbouw te bevorderen, gelet op de noodzaak om inefficiënties die leiden tot overmatig gebruik van water, meststoffen, pesticiden en antibiotica te verminderen;
12. wijst er nogmaals op dat de overgang naar ecologisch duurzame landbouw van belang is om een einde te maken aan verontreiniging door nutriënten en om de toepassing van goede milieupraktijken te ondersteunen, onder meer door op passende wijze gebruik te maken van de relevante instrumenten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, de structuurfondsen en andere EU-programma's, zoals LIFE; benadrukt dat er gebruik moet worden gemaakt van innovatieve technieken zoals de terugwinning van stikstof uit mest, omdat dergelijke technieken kunnen bijdragen tot vermindering van de verontreiniging en ertoe kunnen bijdragen dat het weglekken van nutriënten in het milieu zoveel mogelijk wordt beperkt; verzoekt de Commissie om in het kader van Horizon Europa onderzoeksprogramma's te financieren die erop gericht zijn slimme en innovatieve oplossingen te vinden voor het probleem van nutriëntenverontreiniging in de EU;
13. is van mening dat een verordening het juiste wetgevingsinstrument is om de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen te waarborgen en te zorgen voor een uniforme handhaving wat betreft de waterkwaliteitsdoelstellingen in de hele EU in overeenstemming met de doelstellingen van de Europese Green Deal;
14. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Europese Commissie, de Raad en de regeringen en parlementen van de lidstaten.